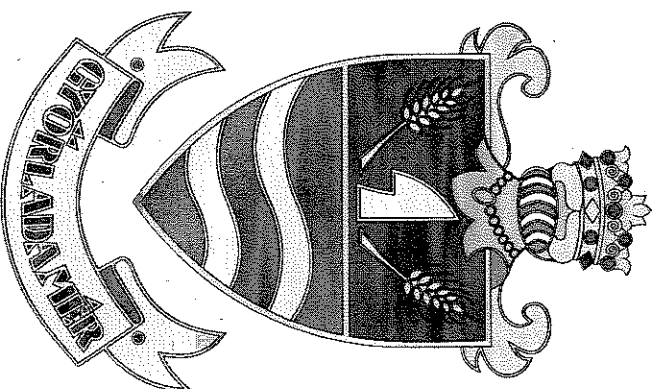

Győrladamér Község Története

Lejegyezte: Siska Sándor, 1998.

GYŐRLADAMÉR KÖZSÉG TÖRTÉNETE 1946-IG

Ladamér, magyar kisközség a mosoni Duna közelében. Hajdan a zámolyi határ egyik részét alkotta és *ladaméri kúria* elnevezés alatt volt ismeretes. 1474-ben *Darnay* László fiát, Jakabot iktatták e kúriába és a hozzá tartozó birtokrészbe. Az 1544-iki összeírás szerint már a hédervári uradalomhoz tartozik és a *Bakicsok* az urai. 1565-ben *Amade* Lénárd és *Pálffy* Péter vannak uralként megnevezve, 1609-ben pedig *Hédervári* István, *Révai* Péter, *Czobor* Márton és Imre, 1658-ban a *Pázmány*, *Tarnovszky* és a Hédervári családok. Ez időből fel van jegyezve, hogy temploma a török idők alatt elpusztult és fel sem épült, 1729-ben még nagyon kicsi helyiség volt, ahol mindössze hat jobbágytelket és négy zsellérhelyet találtak az összeírók. Mindvégig a hédervári uradalom tartozéka maradt és most *Khuen-Hédervári* Károlynak van itt nagyobb birtoka. A község határában 36 hold kiterjedésű nádas tó van. A falu házainak száma 40, lakosaié, kik római katolikus vallásúak, 357. Postája Zámoly, távírója és vasúti állomása pedig Győr. Így festett a helyzet 1906-ban.

A kereszténység legrégebbi nyomaira még abból az időből akadunk, amikor még Arrabona a római uralom alatt állott. A hun uralom megdőltével 568-590 között már szlávok kezdték Pannóniába beszállingózni. Az egykori források és krónikák csak nagyon hiányos adatokat szolgáltatnak a dunántúli szlávokra vonatkozólag, így ezek emlékét csak a helynevek tartották fenn. Kétségtelen, hogy ezeket a helyneveket a

beköltözködő magyarság a szlávoktól örökölte, akiket nem írtottak ki, hanem szolgáltatásra vetettek. Szláv eredetű helynevek: Medve, Kóny, Zámoly, Táplány.

A szlávokat csakhamar legyőzték az avarok. A frank uralmat elutasító avarokat Nagy Károly, majd fia hódoztatta, aminek következtében Győr vármegyének nagyobb része salzburgi érsek fennhatósága alá került, a Rábán innen eső terület – Szigetköz is – a passauai egyházmegyéhez csatolhatott. A IX. század elején egy Tódor nevű avar törzsfőnök telepedett le a mai Győr, Moson, Sopron és Vas megyék területére, ki népével együtt keresztény volt. A magyarok honfoglalása után a német befolyás ellensúlyozására alapította Szent István a győri püspökséget. A Csilliz- és Szigetköz ellenben ősidőktől fogva az esztergomi egyházmegyéhez tartozott.

A MOV felsorolja a helységeket, amelyek a középkorban kiváltsággal bírtak. „*Hédervára*. A Héder nemzetség ősi birtoka. Váráról első ízben 1395-ben emlékeznek meg okleveleink. 1443-ban hatalmas uradalom középpontja, melyhez Ásvány, Ráró, Selkető, Faisz, Szent-Pál, Csanád, Dunaszeg, Ladomér, Hedre, Zámoly, Újfalu, Radvány, Medve, Kender-Medve, Szabadi, Sziget, Öttevény, Győr (külvárosa) és Kis-Baráti tartozott.”

A mohácsi vész fordulópont a győri püspökség, és a Győr környéki lakosság életében is. Mohácsnál elesett a püspök, a megüresedett szék sokáig betöltetlen maradt, a vilharos időkben egyes elhatalmasodott főurak prédája lett a vidék, súlyosbítotha a helyzetet a török pusztítás, a hitújítás nagy

tömegeket sodort el a katolikus hívek sorából, majd a magukat felszabadítónak mondott zsoldosok garázdálkodtak.

A mohácsi csatavesztés hírére a lelkes Sárffy Ferenc győri kanonok, várkapitány, maga mellé vett 12 lovast, és a király egykori apródjával II. Lajos király holttestének felkutatására indult. Hosszas keresgélés után végre megtalálták a Csele-patak mellett. Feloszlásnak indult holttestét a magukkal hozott szurkos koporsóba zárva Székesfehérvárra vitték, ahol Szapolyai János az országgyűlés megnyitása napján megfelelő gyászpompával eltemette. A magyar koronáért hadba induló Ferdinánd előtt Győr kaput nyitott, majd az egész vármegye Ferdinánd uralna alá került, kivéve a Hédervár-uradalmat, amelynek ura hűen kitartott Szapolyai János mellett.

1529-ben a török sikertelenül ostromolta Bécset. Ferdinánd vezéréit az elvesztett területek visszafoglalására küldte: Bakics Pál, aki János királytól átpártolt, a Duna bal partján nyomult előre, jutalmul megkapta Hédervár István birtokait, és a betöltetlen győri püspökség járadalmait. Zsarnoki uralmát 7 évig nyögte Győr városa és a környék. Ladamér az Amadék majd a Pálffyak birtoka lett.

Közben Győr városában igen hamar gyökeret eresztett az ágostai hitvallású evangélikus egyház. Iskolájában tanult Szenczi Molnár Albert. Csakhamar egész Szigetköz is teljesen protestáns lett. Győr környékén napirenden voltak a török portyázások. A folytonos harc következtében a megye népe mindegyre jobban pusztult és szegényedett.

1556. szeptember 8, Szigetvár eleste után, a nagyvezér Budára küldte a hős Zrínyi Miklós fejét, amelyet a budai basa veres bárszony takaróban a következő sorok kíséretében továbbított a győri várkapitánynak: „Legbátrabb vezéreket fejét küldöm, melyre a jövőben is nagy szükségetek lenne.”

Győr ostroma nem mindennapi módon zajlott. Az osztrák főherceg ötvenezer főnyi seregét Vénektől Hédervárig terjedő hosszú vonalban állította fel. 1594. augusztus 5-én 4000 török lovas Vénéknél átúsztatott a Dunán, de visszasszorították őket, csakúgy, mint 8-án a Dunán átkelt 3000 tatárt is. A török hidat építte, szeptember 9-én megkezdte átvonulását Szigetközbe. A Hédervár felé menekülő osztrák főherceget utolérve a 2000 főnyi fedezetet levágva, 120 ágyút, 200 megrakott hajót, tömérdek lőszert, a hadipénztárt és főherceg drága asztali készletét is zsákmányul ejtette. Győr eleste után a török-tatár lovaság egész a határszélekig kalandozott, s útközben mindent felégetett vagy elpusztított. Az 1602. évi pozsonyi országgyűlésen Győr vármegye akkori viszonyairól így számoltak be: „A világ minden részeiből kihozott segélyhadak itt vonulnak át, itten táboroznak, átvonulás közben itten élmezretnek ingyen. A nép és jobbágyok, nemesek és papok birtokait megtámadják, minden jószágot elrabolnak, a templomokat feltörlik, a sírokat felássák, a gazdákat útik-verik, a nőket férjeiktől, a gyermekeket szüleiktől, gyenge leánykákat testvéreiktől, ártatlan és szemérmes szüzcsekkéket családoktól elrabolják... A jobbágyok, miután lakhelyeik ezen csavargók által felégettettek, vagy azokból kiűzettek, mint az okatlan vadállatok, hegyek, havasok, erdők és kősziklák között lappangva, legkeservebben nyomorognak, meghalni óhajtván

inkább, mint e kínos halálhál keserűbb életet küzdeni. A rejtekhelyek sem védik szegényeket, ott is kinyomoz mindent a zsiványok ügyessége, s a felkutatottakat a föld úrgeitből is kivájja és iszonyúan megverve mezítelelenül kergeti szét.”

Az 1609. évi vármegyei összeírás a szigetközi járásban Szalay Tamás szolgabírósa alatt a következő helységeket sorolja fel: Kenderes-Medve, Egyházas-Medve, Kulcsod, Radvány, Nyárad, Balony, Patas, Zámoly, Dunaszeg, Szent-Pál, Ásvány, Otovány, Ráró, Hédervár, Vének, Újfalu, Révfalu. – Ladomér nincs tehát...

1645 tavaszán a szent koronát Pozsonyból Győrbe szállították, és közel két évig őrizték.

A felszabadító háború óriási áldozatokat követelt. A hadak folytonos átvonulása miatt a Szigetközben alig egynehány ház és kunyhó volt lakható állapotban. 1687-ben Győrtől Pápáig sem embert, sem épületet, még csak barnot sem láthatott az átutazó. Az addig szentmártoninak nevezett járást azóta nevezik puszta járásnak. Több, mint tíz évvel a töröktől való megszabadulás után is még mindig igen gyér számú volt a népesség. 1698-ban Keresztély Ágost győri püspök egyházlátogatási jegyzőkönyve szerint az egész vármegyében csupán 35 lakott helység volt, mindösszesen 8735 lélekszámmal – ami helységenként átlagosan 250 lakosnak felel meg. A 35 lakott helynek csupán 1/3-ad része katolikus. A földesurak és a pannonhalmi főapát szereztek új települőket. Az új telepesek azonban nem tudtak erőre kapni. A nagy adóterhek, az itt maradt császári had zsarolásai, az idegen

földesurak zaklatásai mindegyre fokozták az elégedetlenséget. Csak vezér kellett, aki felemelje a felkelés zászlaját, és a tömeg kész volt követni a kurucokat. A magyar birtokos családok fiai is a felkelőkhez állottak. Pannonhalma kapitánya, Goda István is a kurucok közé csapott fel, s II. Rákóczi Ferenc legvitézebb ezredeseinek egyike lett. Kaput nyitott Hédervára is, egyedül Győr vára állt ellen, amely az egész kuruc világban megmaradt a császáriak birtokában, bár őrségéből a magyarok tömegesen szökdöstek el. A plébánia év végi statisztikai adatai szerint 1703-tól Ladamérban évente 1-2-3 keresztelés volt, vagy egy se. Ez az átlag évtizedekig, kiugró év 1754, 10 kereszteléssel. 1708-ban a vármegye legnagyobb része még kuruc kézben volt, de a folytonos háborúskodás sivataggá pusztította. A következő évben kitört pestis másfél évig szedte áldozatait. Buda és Győr között teljesen elnéptelenedett a vidék. A környék urai, köztük a pannonhalmi főapát sorra újratelepítik a falvakat, nem egy esetben németekkel. Ladomér újratelepülésének éve 1719.

Beniczky Gergely plébános idejéből való a legrégebb megmaradt kánoni látogatás jegyzőkönyve, amelyet felvétellett Molnár György főesperes, esztergomi kanonok 1754. nov. 5-én. Dunaszeg ezidőben filia, amelynek te,plomában köteles a zámolyi plébános minden harmadik vasárnap istentiszteletet tartani. Ladamérnak nincs temploma. A ladaméri gyerekeket a zámolyi tanító tanítja.

1759-ben kőszobrot állíttat Ladamér területén a falu bejáratánál ifjú Fejes Mátvás. Az 1846. évi vizitációs

jegyzőkönyvből megtudjuk, hogy a szobrot a Boldogságos Szűz tiszteletére állították.

Az 1780-as vizitáció jegyzőkönyve 100 oldalas. Ebben a zámolyi plébánia kiterjedéséről szólva így ír: „Ladamér: a Matertől negyed órányira van, a holt Dunaág mellett, szétszórt házakkal. Hossza 400 lépés, szélessége 30, kerülete 1000. Útja szélről szélig 6 perc, körjárat negyed óra.”

A következő évtizedekben gyakran ismétlődő nagy árvizekről és földrendegésekről írnak a plébániai feljegyzések.

1838. május 18-án meghal Horváth József volt ladaméri tanító, 80 éves korában, hideglelésben. Zámolyon temették.

1790 körül állíttatja Vörös János plébános a Zámoly és Ladamér közötti út menti keresztet.

1846. évi vizitációs jegyzőkönyv már tud a Vörös-keresztlen kívül egy másik fakereszttről is, amely az Üdvözítő képével Ladaméron áll. Azt is feljegyezi, hogy a ladamériaknak és az újfalusiaknak saját tanítójuk van.

1864. március 21-én temettek az új ladaméri temetőbe először, mégpedig egy 5 hónapos gyermeket, Varjú János tanító. Az új temetőt először megáldotta az esperes.

1878-ban fordul elő először, hogy a zámolyi anyakönyvek a keresztelték és halottak számának év végi összesítésekor külön

megjelölik Tölöst. Ezidőben előfordul még Patkányos, Gyűrűs, Révház, Mártonháza, Szunyogháza, Lencseháza neve.

1892. október 14-én Ladamér pályázatot ír ki a tanítói állásra, felsorolva javadalmainzását.

1911. évi vizitációs jegyzőkönyv szerint Ladamérnak 1 tantermes iskolája van, 81 tanulóval.

1915. május 13. Áldozócüstitörték. Délután litánia keretében Ecsedy plébános megszenteli Szent Antal szobrát, három Makkos-fü, hősi halott emlékére.

A Historia Domus feljegyzései szerint 1919-ben a ladaméri iskola egyúttal a hívek imahelye is, kereszttel és más vallásos tárgyakkal.

1933. szept. 18-án készült vizitáció aktái szerint Ladamérban 3 harang van, 155 kg, 78 kg és 13 kg súlyúak. Egytantermes iskola, 75 gyerekekkel, tanítójuk Láng Jenő 1902 óta.

Ugyanez év okt. 30-án a Főegyházmezei Hatóság engedélyt ad, hogy a rómn. kat. iskola közelében álló és elkorhadt fakereszt helyett (az emeletes magtártól talán 50-100 lépésre volt akkor a cselédház; ez előtt állt a harangláb és a fakereszt) új beton keresztet állíttson az Egyházközség a temető felé vezető úton, azon a téren, hol Erzsébet királyné emlékoszlopa áll. Ezen oszlop elmozdítása után a boldogult királyné emléke vagy e tér elnevezésével, vagy a kereszten felírtas szöveggel maradna fenn.

1937. márc. 19-én a Főegyházmegyei Hatóság engedélyt ad arra, hogy a tölöpusztai iskolában szentmisét mondhassanak.
1945. dec. 19-én a Főhatóság engedélyt ad kápolna felállítására – semipublicum jelleggel – a tölöpusztai intézőlak 2 szobájában. Az Oltáriszentség nem őrizhető. Az oltárkö ára 30 ezer pengő. Küld a főhatóság egy lila miseruhát. A tölösi kápolnát Karácsony napján áldotta meg Kutasi Károly esperesplébános.

Bejegyzés a Historia Domusban dec. 25. dátummal:

„Az államosított, illetve szétosztott tölösi birtok kastélyát az egyházközség kiigényelte és a hatóságoktól megkapta iskolának, tanítói lakásnak; 2 helyiséget pedig kápolna céljára. A régi újfalusi iskola-kápolna oltárkövét és némi felszerelését vitték át oda. Az oltár aléptímenyét helyben állították össze. Az első mise ma, Karácsony napján volt. A jelenlévők mintegy 60-70-en. És azóta általában havonta mondanak misét. Tölös később a ladaméri lelkesítéshez kerül.”

1946. március 6. Lelkigyakorlat van Ladaméron férfiaknak és legényeknek, majd asszonyoknak és lányoknak. A Főhatóság engedélyt ad arra, hogy ezekre a napokra az iskolában oltárt állítsanak és azon misézzenek.

1946. április 1. A Főegyházmegyei Hatóság felállítja a gyórladaméri lelkesítést. Az önálló anyakönyvezésnek 1947. január 1-jével kell kezdődnie.

1946. május 20. A Hercegrünás Bazsó Vendel gyórzámolyi káplánt kinevezi a gyórladaméri lelkesítés első lelkeszévé. Míg a lelkeszi lak el nem készül, Gyórzámolyon lakjon.

A földosztás folytán az (új) egyházközség 2,5 kat. hold földet kapott; megkapta az intézői lakás $\frac{3}{4}$ részét lelkeszi hivatalnak, a földszintes magtárt pedig kápolnának. Ezzel megalakult a Gyórladaméri Lelkesítés. Ezzel egy időben Tölös, Gyürtüs, Pakányos puszták egyháziilag az új Gyórladaméri Lelkesítéshez kerültek.

1946. október 29. A Hercegrünás körlevélben ad beszámolót az elvégzett bérnálásról: „Megismertem 39 plébánia 79 513 hívét, megbérmáltam 10 000-nél több fiatalt Dunakilitől Csévig. Meglátogattam 19 munkás plébániát, templomokat, iskolákat; beszéltem megye, járás, község hivatalos embereivel. Jöttek hozzám más egyházmegyék püspökei, más vallások vezetői. Ladamér magántemplomában különös örönmörmre szolgált a bérnálás. Találtam sok buzgó papot, jó, érintetlen híveket; megátalkodottakat, Egyháztól elfordultakat sehol.”

GYŐRIADAMÉR KÖZSÉG TÖRTÉNETE 1946-TÓL, ILLETVE AMI 1946-IG KIMARADT

Mivel a ladaméri határ nagy része a hédervári uradalomhoz tartozott, az uradalom második központja Ladamér volt. Ladaméron nagy terjedelmű uradalmi épületek voltak. Az intéző lakás (1946-tól paplak) építési ideje valamikor a 19. század közepére tehető. Óriási istállók (ló, szarvasmarha, sertés), emeletes magtár, kis magtár hozzáépítve (a későbbi templom), kovács, bognár műhely, cseléd-lakások, tejház, stb. tartoztak hozzá. 1911-ig a gróf Khuen-Héderváry család gazdálkodott a birtokkal, intézők irányítása alatt. A 19. század utolsó negyedében Dallos nevű gazdatiszt irányította az uradalmat, utána Dedenszki Béla 1911-ig. 1911-ben Glázer Gyula bérelte ki a nagybirtokot, melyhez tartozott Ladamér, Gyulamajor, Tölös, Gyűrűs, Patkányos és Szunyogháza puszták. A Glázer család mintagazdaságot hozott létre, de 1924-26-ban akkora áradások voltak, hogy nagyon sok vízkár keletkezett, emiatt a Glázer család a bérletet felmondta. Intézőjük (gazdatiszt) Kurcz Zsigmond volt. 1928-ban épült az uradalom területén a lóré-vasút, ami összekötötte az összes pusztát az öttevényi állomással. A kunszigeti gazdák nem egyeztek bele, hogy Ladamérról egyenesen vezessék a kisvasutat Öttevényre, Kunszigeten keresztül, ezért Bolgány pusztánál építettek hidat, Dumaszeg és Dumaszentpál között. Ezzel Kunsziget községeit örökre elzárták a Szigetköz vérkeringésétől.

1929-30-ban Német-Magyar Társaság bérelte az uradalmat. 1930 őszétől Haggemmacher Sándor lett az új bérlő. Neki

Pesten volt 36 bérháza, Kőbányán sörgyár részvénye, 1945-ig bérelte az uradalmat.

Gazdatisztek voltak ez idő alatt: Eézele László, Török Gyula, Berzensyi Dániel, Rempert Ernő. 1945-ben az oroszok bevonulása után minden elpusztult, illetve megváltozott, ami már az előző jegyzetben is le van írva.

Most pedig a község e századi tisztségviselőit próbálom lejegyezni. 1899-1917 között Csonka János volt a bíró. Őt követte Sántha Ferenc 1917-1939-ig. 1939-1945-ig Virág Cseri István. Előjárói voltak: Varga Imre, Pram Ferenc, Siska Sándor, Kovács Sándor, Sántha István, Rádi János, Makkos István, Makkos József, Limpök (?) Imre, Nagy Gyula.

Az 1945-öt követő év le van írva, ezért most az iskolák államosításáról próbálok röviden írni.

Mindszenty hercegprímás gyakran küldte a körleveleket, hogy neunsokára államosítani akarják a felekezeti iskolákat, mindez még 1947-ben volt. 1947 januárjában 8 napos missziót tartott két missziós atya nagy sikerrel. A végén gyertyás körmenet ment végig a falun.

Ez időkből az oroszok jelenlétében megalakult az ÁVÓ. Minden területen nyomást gyakoroltak az emberekre, legjobban a volt úri osztályra, nagyobb gazdákra, még jobban az egyházra. Révai József, Rákosi kedvence, orosz segítséggel megkezdte az iskolák államosítását. 1948 őszére elverték az összes egyházi iskolát. Azok, akik kommunisták lettek a pedagógusok közül, taníthattak. Aki hű maradt a valláshoz, elbocsátották. Helyi viszonylatban is elég sok volt a kommunista párt tagja. Horváth Henrik kántor is abbahagyta a működését, hogy az iskolában maradhasson. 1950-54-ig

Győrből kerékpárral járt ki Török István, nyugalmazott igazgató tanító. Templomba ekkoriban még sokan járnak. 1950. április 16-án elhelyezték Bazsó Vendel plébánost Nógrádmegyere. Az ő ideje alatt készülték a templomi padok. A Somos erdőből kivágott két darab, több száz éves tölgyfa java deszkájából készítette Szalma Károly győrfufalui asztalos mester. 1950. március 30-án szentelte fel Kutasi Károly esperes.

1950-ben feloszlatták a szerzetesrendeket. A kórházakból is kiltították a papokat. Így készült Győrladamedra dr. Hajnádi Miklós a budapesti Szent János kórházból. Ő szerezte az oltárt Esztergomból. Az első oltárt Miklós Ferenc asztalos készítette, ebből lett később a Mária-oltár.

1951-ben elhelyezték Dömösre Hajnádi Miklóst. Ez évben robbantották fel Pesten a Regnum Marianum templomot, hogy helyére Sztálin szobrot állítsanak. E megszünt templomból helyezték hozzánk Móder Mihály plébánost. Őt 1958. június 27-én helyezték Pilisscsevre. Móder Mihály működése alatt épült az előző sekrestye.

1958. június 28-án érkezett községünkbe Rédlí István lazarista szerzetes.

A diplomatyai teendőket 1946-tól haláláig, 1962. december 13-ig Rádi János látta el.

Most visszatérek a falu életére.

1951-ben volt utoljára (május 24-én) csütörtökön megtartva az Úrnapija. Ez időtől nagy nyomás nehezedett a parasztságra. Elkezdődött a beszolgáltatási rendszer. Akinek 250 aranykoronát meghaladta a földterülete, kinevezték kuláknak, ezzel kiettek mindenféle tortúrának. 1952. február elején

megkezdtek az erőszakos TSZCS alakítást. Kettő alakult a faluban: a Tanács TSZCS már 1950-ben, az Esze Tanács TSZCS 1952-ben. Az előbbiben Bevits József, az utóbbiban Makkos István lett az elnök. 1953. július 4-én, Sztálin halála után 4 hónapra leváltották Rákosit. Egy kevés enyhülés következett a politikában. Nagy Imre lett a miniszterelnök. Megengedték, hogy aki akar, kiléphet a TSZCS-ból. A faluban legtöbben kiléptek, páran, akik bent maradtak, minden előnyt élveztek. A kilépőkre pedig mindenféle nemlétező adósságot kirottak, amelyet éveken keresztül fizettek. Teljesen elszegényedett a falu. Mire újra kezdtek a dolgok rendbe jönni, újra TSZ lett 1959 februárjában.

1954. július 15-én délelőtt 10.41-kor történt a gátszakadás Ásványrárón. Pár nap alatt a Szigetköz nagy része víz alá került. Ez a nap sok változást is hozott, mert a rossz tönmészázak helyett egészségesebb téglaházak épültek, igaz, hogy csak villany volt még akkor (1948. dec. 23-án gyulladt ki először a győrladamedri templomban és a falu közel felében). 1954 augusztusától november 20-ig majdnem minden ház elkészült, öregeknek katonák segítettek. November 21-én tartották meg faluavatással egybekötve az elmaradt búcsút.

1955-ben nagyon hűvös nyár volt, és már egyéni vetés-aratás volt újra. Ebben az időben még nagy becsülete volt a földnek, mert a falu nagy része abból élt. Híres volt Újfalu, Zánoly, Ladamér, Dunaszeg petrezselyem-termelése, sok káposztája. Kunsziget volt az országban a leghíresebb petrezselyem-sárgarépa termelő község.

1956-ban a forradalom híre nagyon hamar eljutott minden községbe, városba. Nálunk október 27-én volt gyűlés a

tanácskháza előtti kertben. Énekeltek a Boldogasszony Anyánk, Szózat, Himnusz és egyéb nemzeti énekeinket. Mindenkiben felébredt a reménység, de hamarosan le is lohadt. November 3-án este beszélt a rádióban Mindszenty József hercegprímás, de 4-én az orosz tankok több mint 30 esztendőre pontot tettek mindenféle szabadságvágyra.

1957-58-ban még tovább folyt az egyéni gazdálkodás. Minden ünnepet megtartottunk. Nagyon sokan jártak templomba. Májusi litániákra sokszor még százan is eljöttek. Mindig énekeltek az ún. zámolyi litániát. Híresek voltak a lelkigyakorlatok. 1958. december 14-22-ig 8 napos ünnepség volt és szent misszió. Nagyon sok volt a gyónó és áldozó. Ezen a télen 1959. febr. 2-án, mikor kijöttünk a miséről, mivel ünnep volt, megérkeztek a TSZ alakítók. Erőszakkal alakultak meg a TSZ-ek. 7-800 ezer lovat pusztítottak el az országban. Levágatták az ökröket, 1 db tehénre és 2 db növendékre korlátozták a háztáji gazdaságokat. Nagyon rossz világ köszöntött ismét a falu népére. Gyakorlatilag mindenkítől elvettek mindent, csak egy kis szűk rétegnek lett jobb sorsa.

1946 után újra csak 1961. október 1-én volt bémálás nagy létszámú bémálkozással. Az erős ateista-kommunista nyomás ellenére is a vallás lett és maradt a bolsevik rendszer legnagyobb ellensége.

1966-ban elrepedt az ún. amerikai harang, amelyet az Amerikában kivándorolt ladamériak készítették 1926-ban. 1967 elejére a község hívó népe újjáöntette a harangot, sőt, új tornyot épített a magtár-templom végébe. Április 4-én történt alapozása, utána június 25-ére Rédlí István ezüstmiséjére

elkészült. Thaller István esztergomi kanonok, volt zámolyi plébános szentelte fel a feldíszített TSZ lovaskocsira elhelyezett új harangot, amelyet Ducsák István őrszentmiklósi harangöntő készített.

1971 őszén ismét volt bémálás sok résztvevővel. A templomba járás még akkor is tűrhető volt.

1969-től már több jövedelmet lehetett elérni a háztájiban nevelt állatokból. Kicsit javult a falusi nép helyzete. Ekkor még 80 háznál tartottak szarvasmarhát a községben. A terror egy kicsit alábbhagyott az országban, ha valaki hallgatott, nem nyilvánított kommunista-ellenes véleményt, nem abajgatták. Újra kezdtek a faluban egy-egy lovat is tartani. 1970-től egyesítették Ladamér, Dunaszeg, Dunaszentpál TSZ-ét. Így lett belőlük „Egyesült TSZ Dunaszeg”. Szabó Károly és háza népe lett mindhárom falu ura és parancsolója 1989-ig. Azért azt is el lehet mondani, hogy Szabó Károly uralma alatt fellendült a háztáji gazdálkodás, állattartás is.

1977 végére nagyon leromlott a magtár-templom állapota, és gondolkodni kellett egy újabb templom építéséről, illetve átépítéséről. Akkor a sekrestye már kész volt mai formájában a 70-es évek elejétől.

1978. április 4-én (mivel e nap akkoriban kötelező ünnep volt) lebontották az öregtemplom nagy részét (120 ember jött össze erre a munkára), és 5 hónap alatt felépült az új templom. Sokat segített benne a TSZ is. Zolka Tilamér végezte a közműves munkákat. A tetőszerkezetet pedig Erdélyi József és Parger László TSZ ácsok készítették több hónapos munkával. Ebben és a házak megépítésében Szabó István rendőr is nagyon sokat

dolgozott. Anyai társadalmi munkás volt, hogy sokszor vissza kellett küldeni az embereket. Volt olyan ember is (Reider Imre), aki 40 napot dolgozott a templom építésén, de sorolhatnám tovább a neveket a végtelenségig.

November 10-én volt az új templomban az első szentmise sok hívővel. Az ajtó az asztalos miatti még nem volt készen, csak karácsonyra készült el. 1979. augusztus 5-én szentelte fel templomunkat Lékai László bíboros, esztergomi érsek, nagyon sok hívővel. Ezen a napon búcsúzott el Nyíri Róbert, zámolyi káplán, aki a betegeskedő Rédlí István plébánost helyettesítette. 1984 évi búcsúra készült el a szentély freskója. Teltek-múltak az évek, sokat fejlődött az infrastruktúra. Sok házban készült központi fűtés, bevezették a vezetékes vizet, telefonokat 1990-ben (nov. 28.).

1989-ben elérkezett a rendszerváltás, amely igazában nem is volt. Megalakultak a pártok. Községünkben egyedül a kisgazdapárt alakult meg.

Kicsit menjünk vissza az időben. 1986. április 28-án meghalt 28 évi ladaméri szolgálat után Rédlí István plébános úr. Május 3-án szombaton, nyári melegben volt a temetése. Ő volt az utolsó egyedül Ladaméron szolgáló lelképásztor. Nyugodjék békében.

Turcsik György győrzámolyi plébános fogadta el Ladamér pasztorálását, amelyet folytató a mai napig is, hála Istennek. Az ő idejében készült a szép faragott oltár. 1993-ban szép külsőt kapott a templom. 1997 végén elkészült az új vörösréz toronysisak, ebben az önkormányzat segített. 1990-től felújítottuk a búzaszentelési körmenetet. Szép színpolt egyházközségünk életében. 1996. június 23-án ünnepeltük

Turcsik György plébános ezüstmiséjét, és Móder Mihály hajdani plébános aranymiséjét, sok résztvevővel. Rádi Gyula 1987-től látja el a templomatyait, hárfangozói teendőket.

1990-ben megalakult az önkormányzat mai formája. Kettinger Jánost választották polgármesternek, aki már 8. éve, második ciklusban tölti be a hivatalát.

Lejegyezte Siska Sándor, 1998. első negyedében.